

Asia: VN/3528/2021

Lausuntopyyntö mietinnöistä koskien yhdenvertaisuuslain osittaisuudistusta

Velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta varhaiskasvatuksessa

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jolla yhdenvertaisuussuunnittelovelvollisuus ja yhdenvertaisuuden edistämisen velvollisuus laajenisivat koskemaan varhaiskasvatuksen järjestäjiä ja palveluntuottajia?

Varhaiskasvatuksen Opettajien Liitto kiittää mahdollisuudesta lausua esityksestä ja esittää seuraavat näkemykset oikeusministeriölle huomioitavaksi yhdenvertaisuussuunnitteluun koskevaan yhdenvertaisuuslain osittaisuudistuksen valmistelussa.

VOL kannattaa, että yhdenvertaisuutta ja tasa-arvon toteutumista edelleen edistetään varhaiskasvatuksessa.

Yhdenvertaisuuden edistäminen kuuluu varhaiskasvatustuksen mukaan yhdeksi varhaiskasvatuksen tavoitteeksi ja tämä läpäisee varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden arvoperustan. Se, kuinka hyvin nykyinen varhaiskasvatussuunnitelmien arvoperusta toteutuu tältä osin, ei ole varsinaista tutkimusta, mutta viitteitä on, että ohjausta ja täydennyskoulutusta tähän tarvitaan.

Varhaiskasvatuksen Opettajien Liitto pitää tärkeänä, että varhaiskasvatukseen esitetään laadittavaksi varhaiskasvatuksen yhdenvertaisuussuunnitelma. Suunnittelu on tärkeää yhdenvertaisuuden edistämiseksi, koska tutkimusten mukaan yhdenvertaisuustyön vaikutukset näkyvät toiminnassa vahvimmin, kun toiminta sen edistämiseksi on systemaattista, pitkäjänteistä, jatkuvaa ja tavoitteellista. Onkin tärkeää, että yhdenvertaisuustyö nostetaan suunnitelmavelvoittavuuden avulla varhaiskasvatuksessa aikaisempaa näkyvämmiin esille.

Yhtenä haasteena yhdenvertaisuuslainsäädännön kohdalla vaikuttaa olevan lainsäädännön jalkauttaminen käytäntöihin. Yhdenvertaisuussuunnittelun vaikuttavuuden kannalta on tärkeää, että yhdenvertaisuussuunnitelmien laadinta tulee osaksi varhaiskasvatussuunnitelman perusteita. Näin yhdenvertaisuussuunnittelu saadaan varhaiskasvatuksessa luontevaksi osaksi pedagogista suunnittelua. Liittämällä suunnitelmat osaksi varhaiskasvatussuunnitelman perusteita yhdenvertaisuustyö saadaan ulottumaan varhaiskasvatussuunnitelmien eri tasoille järjestäjä-

/tuottajatasolta, lopulta lapsiryhmätason suunnitteluun. Näin suunnitelmat tukevat toisiaan ja toimivat ohjaavina asiakirjoina. VOL esittää, että yhdenvertaisuussuunnitelma tulee laatia yksikkökohtaisesti, osana päiväkotien toimintasuunnitelmia tai muuta vastaavia suunnitelmia, jolloin se saadaan ulottumaan lapsiryhmätason toimintaan. Toimintasuunnitelmista erilliset suunnitelmat jäävät ohjausvoimaltaan löyhiksi.

VOL huomauttaa, että olisi hyvä täsmentää yksityisen varhaiskasvatuksen palveluntuottajien velvollisuus yhdenvertaisuussuunnitteluun, joiden palveluksessa on säännöllisesti vähemmän kuin 30 henkilöä (vrt. YVL 5 § 2 mom).

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, että kunta vastaisi siitä, että sen alueella toimiville perhepäivähoidon ja kunnallisen avoimen varhaiskasvatuksen toimijoille laaditaan toimipaikkakohtaisen suunnitelman sijaan yhteistyössä näiden toimijoiden kanssa yhteiset yhdenvertaisuussuunnitelmat?

VOL kannattaa esitystä siitä, että kunta laatisi alueellaan toimiville perhepäivähoidon ja kunnallisen avoimen varhaiskasvatuksen toimijoille yhteistyössä yhteiset yhdenvertaisuussuunnitelmat siten, että ne olisivat kuitenkin erikseen perhepäivähoitoon ja avoimeen varhaiskasvatukseen.

Yhdenvertaisuussuunnitelman laatiminen ei muuta automaattisesti toimenpiteitä, jotka edellyttävät ajattelun ja asenteiden muutoksia, joita korkea koulutus ensisijaisesti tuottaa. Aivan keskeistä onkin, että varhaiskasvatuksen opettajat, esimerkiksi perhepäivähoidon esihenkilöinä, ovat laatimassa lasten yhdenvertaisuussuunnitelmia, johtamassa niistä toimenpiteitä ja arvioimassa suunnitelmien toteutumista. Tästä syystä esitys on kannatettava.

Lisäksi VOL esittää seuraavaa:

Korkeatasoisen varhaiskasvatuksen vaikuttavuus asettaa vaatimuksia varhaiskasvatuksen selkeämmälle määrittelylle. Lasten yhdenvertaisuuden näkökulmasta tämä on keskeinen. Yhdenvertaisuuden edistämistä ei tule nähdä vain lapsiryhmissä toteutettuina toimenpiteinä, vaan sen toteutumista tulee tukea lainsäädännöstä käsin kaikin mahdollisin tavoin.

Varhaiskasvatuslain mukaan varhaiskasvatuslain tavoitteet ja velvoittava varhaiskasvatussuunnitelma ohjaavat tällä hetkellä yhtäläisesti varhaiskasvatuksen eri toimintamuotoja. Kansallisen koulutuksen arviointikeskus on arvioinneissaan (2019) kuitenkin todennut, että varhaiskasvatuksen eri toimintamuotojen edellytykset varhaiskasvatuslain tavoitteiden saavuttamiseksi vaihtelevat ja etteivät varhaiskasvatuslaki ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ota riittävästi huomioon varhaiskasvatuksen eri toimintamuotoja, kuten perhepäivähoitoa ja avointa varhaiskasvatusta.

Tällä hetkellä lainsäädännöllinen viesti perheille, huoltajille ja varhaiskasvatuksen järjestäjille on kuitenkin se, että varhaiskasvatuksen eri toimintamuotojen edellytykset saavuttaa varhaiskasvatustalain tavoitteet ovat yhdenmukaisia.

Suomessa on haluttu ylläpitää lastenhoidon ja varhaiskasvatuksen järjestelmää, jossa jokainen perhe saa valita itse perheelleen parhaiten sopivan ratkaisun. Varhaiskasvatuksen epäselvän määritelmän vuoksi näin ei kuitenkaan todellisuudessa ole, vaan on kuntia, joissa ei ole tarjolla kuin esimerkiksi perhepäivähoitoa. Huoltajien valintoihin vaikuttaa se, minkälaiset ratkaisut ylipäättään ovat mahdollisia. Varhaiskasvatuksen vaikuttavuuden näkökulmasta on huolestuttavaa, ettei opettajan vastuulla olevaa varhaiskasvatusta ole kaikille lapsille tarjolla. Varhaiskasvatuksen epäselvä määritelmä ylläpitää tätä tilannetta.

VOL katsookin, että varhaiskasvatuksen määritelmä tulee selventää siten, että pedagoginen varhaiskasvatus on varhaiskasvatuksen opettajan johdolla toteutettavaa toimintaa ja määritellä miten varhaiskasvatuksen tavoitteisiin vastataan muissa varhaiskasvatuksen toimintamuodoissa.

Häirintä

Mitä mieltä olette ehdotuksesta koskien häirinnän määritelmän muuttamista siten, että se sisältäisi myös ihmisryhmään kohdistuvan häirinnän?

-

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan lakiin kirjattaisiin, että varhaiskasvatuksen ja koulutuksen järjestäjän menettely on syrjintää, jos ne laiminlyövät puuttua tiedossaan olevaan häirintään?

-

Asian vieminen lautakuntaan ilman yksilöityä asianomistajaa

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan yhdenvertaisuusvaltuutettu tai yhdenvertaisuutta edistävä yhteisö voisi viedä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakuntaan myös sellaisen syrjintää tai vastatoimia koskevan asian, jossa ei ole yksilöityä tiettyä asianomistajaa?

-

Kohtuulliset mukautukset

Mitä mieltä olette ehdotuksesta koskien kohtuullisia mukautuksia?

-

Hyvitys

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta voisi määrätä hyvitystä?

-

Ehdotuksen mukaan sekä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnalla että käräjäoikeuksilla olisi toimivalta määrätä hyvitystä. Lautakunnan ja tuomioistuinten toimivallan jaosta säädettäisiin laissa. Mitä mieltä olette ehdotuksesta koskien käräjäoikeuksien ja yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan toimivallan jakoa hyvitysasioissa?

-

Ehdotuksen mukaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan menettelyssä noudatetaan asian käsittelyn ja selvittämisen, suullisen käsittelyn ja oikeudenkäyntikulujen osalta oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain säännöksiä ja näihin liittyviä julkisuussäännöksiä ja muilta osin täydentävästi hallintolakia. Mitä mieltä olette ehdotuksesta koskien yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnassa noudatettavaa menettelyä hyvitysasian käsittelyssä?

-

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan hallintotuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa voitaisiin vahvistaa ratkaisuksi sovinto hyvitysasiaa koskevalta osalta?

-

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan kokoonpanoa ja menettelyjä koskevat muutokset

Mitä mieltä olette ehdotuksista koskien yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan kokoonpanoa ja menettelyjä (esim. jaostojen kokoonpano, vahvennettu jaosto, asian tutkimatta jättäminen, sidonnaisuusilmoitukset)?

-

Esityksen vaikutukset

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetuilla muutoksilla olevan?

-

Muut huomiot esityksestä

Onko teillä muita huomioita esityksestä?

-

Yleiset huomiot esityksestä

Yleiset huomionne työelämän alajaoston esityksestä

-

Työnantajan velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta (7 §)

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jossa täsmennetään mitä työnantajan tulee ottaa huomioon arvioidessaan työpaikan yhdenvertaisuustilannetta?

-

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan yhdenvertaisuussuunnitelman tulisi jatkossa sisältää myös työpaikan yhdenvertaisuuden arvioinnin johtopäätökset?

-

Yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtävät ja toimivalta (19 §)

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan yhdenvertaisuusvaltuutetulla olisi oikeus antaa lausunto työsuojeluviranomaisen käsiteltävänä olevassa asiassa (22 §:n tarkoittamissa tapauksissa)?

-

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan yhdenvertaisuusvaltuutetulla olisi mahdollisuus toimia ulkopuolisena asiantuntijana työsuojeluviranomaisen toimivaltaan kuuluvassa asiassa?

-

Työsuojeluviranomaisen tehtävät ja toimivalta (22 §)

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jossa työsuojeluviranomaisen valvontatoimivaltaa täsmennetään koskemaan työelämää?

-

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan työsuojeluviranomaisen on varattava yhdenvertaisuusvaltuutetulle tilaisuus lausunnon antamiseen asioissa, joilla on yhdenvertaisuuslain tulkinnan kannalta merkitystä?

-

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan työsuojeluviranomainen voi lain tulkinnan kannalta merkittävässä yksittäistapauksessa käyttää apunaan yhdenvertaisuusvaltuutettua asian selvittämisessä?

-

Mitä mieltä olette työsuojeluviranomaisen tiedonvälitykseen liittyvistä ehdotuksista?

-

Kehotusmenettelyn laajentaminen (työsuojelun valvontalaki 13 §)

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jossa työsuojeluviranomaisen kehotusmenettelyä laajennetaan koskemaan myös työnantajan velvollisuutta arvioida ja edistää yhdenvertaisuutta (7§:n 1 momentti)?

-

Vaihtoehtoiset ratkaisut

Jos näkemyksenne mukaan yhdenvertaisuusvaltuutetun toimivaltaa tulisi laajentaa kaikkiin työelämän syrjintä- ja yhdenvertaisuuskysymyksiin, miten ratkaisisitte yhdenvertaisuusvaltuutetun ja työsuojeluviranomaisen päällekkäiseen toimivaltaan liittyvät kysymykset?

-

Jos näkemyksenne mukaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan toimivaltaa tulisi laajentaa työelämän syrjintä- ja yhdenvertaisuuskysymyksiin, mitkä työelämäasiat soveltuisivat lautakuntakäsittelyyn?

-

Vaikutusarvioinnit

Yleiset huomionne esityksen arvioiduista vaikutuksista

-

Huomionne taloudellisista vaikutuksista

-

Huomionne vaikutuksista viranomaisten toimintaan

-

Huomionne yhteiskunnallisista vaikutuksista

-

Onko jokin olennainen vaikutus jäänyt esityksessä arvioimatta tai liian vähäiselle arvioinnille? Jos on, mikä?

-

Pakanen Anitta
Varhaiskasvatuksen Opettajien Liitto